

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛІСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет права, публічного управління та національної безпеки

Кафедра економічної теорії,
інтелектуальної власності та публічного
управління

Кваліфікаційна робота
на правах рукопису

КОРЧЕМНИЙ ПАВЛО СЕРГІЙОВИЧ

УДК: 658.155:338.4

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

«УПРАВЛІННЯ ЛІСОГОСПОДАРСЬКИМ ПОТЕНЦІАЛОМ РЕГІОНУ
В КОНТЕКСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ»»

281 «Публічне управління та адміністрування»

Подається на здобуття освітнього ступеня «Магістр»

кваліфікаційна робота містить результати власних досліджень. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело.

_____ Корчемний П.С.

Науковий керівник Дацій Н.В.,
доктор наук з державного
управління, професор

Житомир 2021

Висновок кафедри економічної теорії, інтелектуальної власності та публічного управління за результатами попереднього захисту:

Протокол засідання кафедри економічної теорії, інтелектуальної власності та публічного управління № __ від «__» _____ 202_ р.

Завідувачка кафедри економічної теорії, інтелектуальної власності та публічного управління

к.е.н., професор

В.П. ЯКОБЧУК

(підпис)

«__» _____ 202_ р.

Результати захисту кваліфікаційної роботи

Здобувач вищої освіти Корчемний Павло Сергійович захистив кваліфікаційну роботу з оцінкою:

сума балів за 100-бальною шкалою _____

за шкалою ECTS _____

за національною шкалою _____

Секретар ЕК

(підпис)

Н.С. Пугачова

АНОТАЦІЯ

Корчемний П.С. Управління лісогосподарським потенціалом регіону в контексті національної безпеки. Кваліфікаційна робота на правах рукопису.

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування». Поліський національний університет, Житомир, 2021.

Протягом останніх років в Україні склалася складна ситуація, в якій наявний лісовий потенціал не відповідає екологічним та економічним вимогам. Основною причиною вказаної ситуації є низький рівень управлінської діяльності галуззю з цілому, відсутність визначення та затвердженої стратегії її розвитку, неможливість прогнозування напрямків розвитку лісогосподарських підприємств та намагання окремими вітчизняними та закордонними групами впливу мати контроль на лісовими ресурсами, бачення їх лише як дешевої сировинної бази в збиток державним інтересам.

Лісогосподарський потенціал України має одну в визначальних ролей у життєдіяльності населення, насамперед коли мова йде про дотримання балансу між природним середовищем, збереженням здоров'я людини та забезпечення її потреб. Визначальною складовою лісогосподарського потенціалу є лісогосподарські підприємства діяльність яких можна визначити двома групами: екологічного напрямку – для підтримання екологічного ефекту, що передбачає збереження та розвиток лісових ресурсів та економічного та передбачають збереження та примноження лісових ресурсів та економічного – використання лісових ресурсів з метою отримання прибутків.

Таким чином, діяльність лісогосподарських підприємств передбачає існування різних внутрішніх та зовнішніх загроз, які завдають їм збитки, руйнують лісову галузь. Тому, лісогосподарський потенціал не тільки є складовою економічної та екологічної безпеки держави, він має стратегічне значення в системі національної безпеки.

Визначення та дослідження основних загроз і проблем лісової галузі держави дасть можливість на державному рівні створити системний управлінський підхід, чіткий та продуктивний інструментарій державного управління наявним лісовим потенціалом, для одягнення єдиної цілі – гармонійного, невиснажливого і ефективного використання лісових ресурсів та розвитку лісової галузі.

Ключові слова: лісогосподарський потенціал, лісогосподарське підприємство, національна безпека, державна безпека, економічна безпека, екологічна безпека, національні інтереси.

ANNOTATION

Korchemny PS. Management of forestry potential of the region in the context of national security. Qualification work on the rights of the manuscript.

Qualification work for a master's degree in specialty 281 "Public Administration". Polissya National University, Zhytomyr, 2021.

In recent years, Ukraine has developed a difficult situation in which the existing forest potential does not meet environmental and economic requirements. The main reason for this situation is the low level of management of the industry as a whole, the lack of definition and approved strategy for its development, the inability to predict the development of forest enterprises and attempts by some domestic and foreign groups to control forest resources, seeing them only as a cheap raw material base. state interests.

Ukraine's forestry potential has one of the decisive roles in the life of the population, especially when it comes to maintaining the balance between the natural environment, preserving human health and meeting its needs. The defining component of forestry potential is forestry enterprises whose activities can be defined in two groups: ecological direction - to maintain the ecological effect, which involves the conservation and development of forest resources and economic and economic - use of forest resources and economic - use of forest resources for profit.

Thus, the activities of forest enterprises involve the existence of various internal and external threats that cause them damage, destroy the forest industry. Therefore, forestry potential is not only a component of economic and environmental security of the state, it is of strategic importance in the national security system.

Identifying and researching the main threats and problems of the state forest sector will provide an opportunity at the state level to create a systematic management approach, clear and productive tools for public management of existing forest potential, to achieve a common goal - harmonious, inexhaustible and efficient use of forest resources.

Key words: forestry potential, forestry enterprise, national security, state security, economic security, ecological security, national interests.

ЗМІСТ

ВСТУП	6
Розділ 1. Основні теоретичні засади управління лісогосподарською галуззю	9
1.1 Визначення ролі та місця лісогосподарської галузі в системі національної безпеки та задач Служби безпеки України в її захисті	9
1.2 Основні теоретичні засади управління лісогосподарською галуззю	10
Розділ 2. Аналіз інституційного забезпечення управління лісогосподарським потенціалом	14
2.1 Характеристика лісогосподарського потенціалу Житомирського регіону та його роль вплив на розбудову територіальних громад	14
2.2. Діяльність органів Служби безпеки України щодо протидії та нейтралізації існуючих загроз	20
2.3. Окремі загрози сталого функціонування лісогосподарської галузі Житомирської області	25
Розділ 3. Напрямки удосконалення державного управління лісогосподарським потенціалом в контексті національної безпеки	27
3.1 Визначення основних проблем лісогосподарської галузі	27
3.2 Прогнозні наслідки	33
3.3 Шляхи удосконалення державного управління лісогосподарським потенціалом	34
Висновки	35
Список літературних джерел	37

ВСТУП

Актуальність дослідження. Останні 10 років, ліс – є тема, яка є особливо чутливою для громадськості, як і інші екологічні питання. В суспільстві, особливо під час виборчої компанії, або для переслідування корисних цілей економічними групами впливу, штучно і навмисно формується в інформаційному просторі негативний імідж працівника будь-якої ланки лісового господарства, для подальшого просування законодавчих та підзаконних актів, які незавжди спрямовані на розвиток лісової галузі України, зростання економічного стану лісогосподарських підприємств та держави в цілому.

При цьому, органами Служби безпеки України, усвідомлюючи роль і місце лісогосподарської галузі, як об'єкта критичної інфраструктури, вживаються заходи по нейтралізації та попередженню завдання збитків державним інтересам, виявляються факти систематичного розкрадання лісових ресурсів та незаконного їх вивезення за кордон України, однак така діяльність незавжди адекватно сприймається в суспільстві, яке не до кінця усвідомлює значення лісогосподарського потенціалу держави в системі національної безпеки.

Мета і завдання дослідження. Здійснити аналіз національного законодавства для визначення місця і ролі лісогосподарської галузі в системі національної безпеки, вказати актуальність та важливість захисту її економічних, екологічних та суспільних інтересів з боку органів Служби безпеки України, насамперед для нейтралізації передумов до нанесення шкоди інтересам держав, запропонувати зацікавленим суб'єктам вжити конкретних упереджувальних заходів.

Для досягнення поставленої мети в роботі вбачається за доцільне виконати наступні *завдання*:

- визначити основні теоретичні засади управління лісогосподарською галуззю;
- проаналізувати сучасний стан лісогосподарської галузі регіону;
- відобразити типові злочини в сфері лісогосподарської галузі, які підривають її економічний стан та міжнародний імідж;
- визначити окремі загрози сталого функціонування лісогосподарської галузі Житомирської області;
- визначити недоліки та напрямки удосконалення в управлінні лісогосподарською галуззю в контексті національної безпеки.

Об'єкт дослідження: сучасний стан управління лісогосподарським потенціалом регіону в контексті національної безпеки.

Предмет дослідження: суспільні відносини, що виникають в процесі управління лісогосподарським потенціалом регіону в контексті національної безпеки.

Методи дослідження. Методологічну основу кваліфікаційної роботи складають відповідні методи наукового дослідження. Завдяки використанню логічного і аналітичного методів вдалося відібрати, систематизувати та проаналізувати інформацію за темою дослідження (розділ 1, 2, 3). Для аналізу і характеристики сучасних тенденцій управління лісогосподарським потенціалом було використано порівняльно-правовий і описово-аналітичний методи (розділ 1, 2). Формально-юридичний метод дозволив здійснити вивчення змісту правових документів, що регулюють роль лісогосподарської галузі в системі національної безпеки (розділ 2,3).

Апробація результатів дослідження. Окремі результати та висновки, отримані в ході проведеного дослідження, були предметом обговорення на засіданні кафедри економічної теорії, інтелектуальної власності та публічного управління Поліського національного університету та висвітлені у доповідях на відповідних тематичних наукових конференціях, зокрема:

1. Черниш Р.Ф., Корчемний П.С. Окремі загрози сталого функціонування лісогосподарської галузі Житомирської області. *Проблеми ведення та експлуатації лісових і мисливських ресурсів*: матеріали II Всеукраїнської науково-практичної конференції присвяченої пам'яті професора А.І. Гузія. (Житомир. 25 вересня 2020 р.) Житомир. 2020. С. 33-35.

2. Черниш Р.Ф., Заворотнюк О.Л., Корчемний П.С., Заворотнюк Т.М. Окремі проблемні питання реалізації адміністративно-територіальної реформи (за прикладом Житомирської області). *Наукові читання – 2020*. Житомир: Житомирський національний агроєкологічний університет. 2020. С. 69-71.

3. Черниш Р.Ф., Корчемний П.С. Оптимізація управлінської діяльності в лісогосподарській галузі. *Механізми управління розвитком територій*: зб. наукових праць. Житомир: Поліський національний університет, 2020. С. 210-212.

4. Черниш Р.Ф., Корчемний П.С. Окремі проблемні питання реалізації реформи адміністративно-територіального устрою України, як одна із можливих загроз національній безпеці (за прикладом Житомирського регіону). *Інструменти і практики публічного управління в контексті децентралізації*: матеріали II Всеукраїнської науково-практичної конференції за міжнародною участю. 2020. С. 127-132.

Практичне значення одержаних результатів: на сьогоднішній день наявні галузеві проблеми є не лише актуальними та потребують детального вивчення, а й політизованими, що використовуються різними гілками влади та групами впливу в корисних цілях, для створенні соціальної напруги в державі, що не завжди позитивно відображається на діяльності держпідприємств.

Лісогосподарська галузь не тільки наповнює бюджет України та створює робочі місця в регіонах, вона є привабливою для країн ЄС, Китаю, насамперед як дешева сировинна база. Тому її захист з точки зору національних інтересів, може поліпшити не лише економічний стан лісогосподарських підприємств, а й держави.

Структура дипломної роботи: вступ, 3 розділи, сім підрозділів, висновки, список використаних джерел. Загальний обсяг 38 аркушів.

РОЗДІЛ 1. ОСНОВНІ ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ УПРАВЛІННЯ ЛІСОГОСПОДАРСЬКОЮ ГАЛУЗЗЮ

1.1 Визначення ролі та місця лісогосподарської галузі в системі національної безпеки та задач Служби безпеки України в її захисті

Державна політика у сферах національної безпеки завжди спрямована на забезпечення економічної, екологічної, інформаційної, воєнної, зовнішньополітичної, державної безпеки України тощо.

Лісова галузь завжди була складовою економіки України та мала визначну роль в соціально-економічному розвитку багатьох її регіонів, формувала експортний потенціал держави. Вона поєднує дві основні функції лісу, соціально-економічну та екологічну, які формують лісовий потенціал України. Таким чином, лісогосподарська галузь є складовою економічної та екологічної безпеки держави.

Так, екологічна безпека визначається рівнем захищеності життєво важливих інтересів людини, суспільства, довкілля та держави в цілому, від реальних та потенційних загроз, зумовлених антропогенними чи природними чинниками [5].

Відповідно до наявних визначень інтернет-ресурсу «Вікіпедія», економічна безпека – це комплекс заходів, які забезпечують стійкість до внутрішніх та зовнішніх загроз, характеризують здатність національної економіки до самовідтворення та задоволення потреб громадян, суспільства і держави на певному визначеному рівні та часовому проміжку [4].

Іншими словами, економічна безпека – є станом економіки, де забезпечується високе і стійке зростання; задоволення економічних потреб; державний контроль за рухом і використанням національних ресурсів; захист економічних інтересів країни на національному і міжнародному рівнях.

Об'єктом економічної безпеки виступає як економічна система узята в цілому, так і її складові елементи: природні ресурси, виробничі і невиробничі фонди, нерухомість, фінансові та людські ресурси, господарські структури, сім'я, особа [4].

Таким чином, лісові ресурси та лісогосподарська галузь, як система управління, є невід'ємною складовою екологічної та економічної безпеки, яку можна безпосередньо віднести до національних інтересів України, в системі національної безпеки.

Національна безпека України - це захищеність державного суверенітету, територіальної цілісності, демократичного конституційного ладу та інших національних інтересів України від реальних та потенційних загроз.

Національними інтересами України є життєво важливі інтереси людини, суспільства і держави, реалізація яких забезпечує державний суверенітет

України, її прогресивний демократичний розвиток, а також безпечні умови життєдіяльності і добробут її громадян [7].

Згідно Закону України «Про національну безпеку України», державна безпека - це захищеність державного суверенітету, територіальної цілісності і демократичного конституційного ладу та інших життєво важливих національних інтересів від реальних і потенційних загроз невоєнного характеру, забезпеченням якої займається Служба безпеки України [7].

Так, за визначенням Закону України «Про Службу безпеки України», Служба безпеки України є державним органом спеціального призначення з правоохоронними функціями, що забезпечує державну безпеку, здійснюючи з неухильним дотриманням прав і свобод людини і громадянина контррозвідувальний захист державного суверенітету, конституційного ладу і територіальної цілісності, оборонного і науково-технічного потенціалу, кібербезпеки, економічної та інформаційної безпеки держави, об'єктів критичної інфраструктури.

Її завданнями є попередження, виявлення, припинення та розкриття кримінальних правопорушень проти миру і безпеки людства, тероризму, корупції та організованої злочинної діяльності у сфері управління і економіки та інших протиправних дій, які безпосередньо створюють загрозу життєво важливим інтересам України [8], до яких належить лісогосподарський потенціал.

1.2 Основні теоретичні засади управління лісогосподарською галуззю

Україна посідає 9 місце в серед європейських країн по площі лісів та 6 - те місце за запасами деревини. Площа земель лісового фонду України складає 10,4 млн га. Лісистість - 15,9%. Ліси по території України розташовані нерівномірно, тому лісистість коливається від 3,7% в східних до 51,4% в західних областях держави.

На вказане зростання лісів впливають три природні зони (Полісся, Степ, Лісостеп), в гірських районах Криму та Карпатах, які є різними в частині лісорослинних умов.

З урахуванням лісовкритих площ та лісистості, лісове господарство Полісся та Західної України є самоокупним та може вестися без бюджетного фінансування. Кошти, вилучені від продажу деревини використовуються у веденні господарства.

В той же час, у степовій та частині лісостепової зони, де ліси виконують виключно екологічну функцію та виключені з розрахунку головного користування, ведення лісового господарства залежать від

державного фінансування, яке необхідне за забезпечення оплати щодо відтворення, охорону та захист лісів від пожеж та шкідників [3].

Останні роки в нашому суспільстві постійно постає питання – рубати чи не рубати ліси? Як поєднати важливі якості дерев – корисні для природи та корисні для людини?

Дерева та ліси в цілому виконують величезну кількість функцій для суспільства: виробляє кисень, створюють захисні функції, забезпечують життєві потреби великої кількості рослин та тварин, сприяють затримуванню та очищенню води.

При тому, людина використовує інші властивості дерев, які вимірюються грошима, кількістю теплоти, та їжі, яку вони утворюють.

На сьогоднішній день, економічна складова лісу носить переважний характер в державі, що призводить до виснажливого використання природних ресурсів, зокрема і деревини. Постійні нарікання про масові вирубки лісів та їх вивезення контрабандним шляхом з України.

Основними причинами є неналежний контроль за якісним та кількісним складом лісосировини, яка вирубується, заготівля деревини під виглядом проведення «санітарних рубок» для ліквідації всихання, боротьби з короїдом; зловживання становищем посадовими особами лісгоспів, які зобов'язані охороняти природні ресурси тощо.

Для визначення причин такої ситуації в Україні, проаналізуємо законодавство та для винаходу шляхів вирішення цієї проблеми.

Згідно статті 13 Конституції України, земля, її надра, атмосферне повітря, водні та інші природні ресурси, які знаходяться в межах території України, природні ресурси її континентального шельфу, виключної (морської) економічної зони є об'єктами права власності Українського народу. Від імені Українського народу права власника здійснюють органи державної влади та органи місцевого самоврядування в межах, визначених цією Конституцією [11].

Громадяни України мають право користуватися природними об'єктами відповідно до закону.

Всі суб'єкти права власності рівні перед законом, а держава має забезпечувати захист їх прав та соціальну спрямованість економіки.

Тому, без деталізації повноважень всіх суб'єктів у законах важко визначити відповідальність кожного та як досягти мети.

Так, відповідно до статті 1 Лісового кодексу України (надалі – ЛКУ) ліс це – тип природних комплексів, у якому поєднуються переважно деревна та чагарникова рослинність з відповідними ґрунтами, трав'яною рослинністю, тваринним світом, мікроорганізмами та іншими природними компонентами, що взаємопов'язані у своєму розвитку, впливають один на одного і на навколишнє природне середовище [13].

Ліси України є її національним багатством і за своїм призначенням та місцезростанням виконують переважно водоохоронні, захисні, санітарно-гігієнічні, оздоровчі, рекреаційні, естетичні, виховні, інші функції та є джерелом для задоволення потреб суспільства в лісових ресурсах.

Усі ліси на території України, незалежно від того, на землях яких категорій за основним цільовим призначенням вони зростають, та незалежно від права власності на них, становлять лісовий фонд України і перебувають під охороною держави [13].

Держава визначає лісові ресурси набагато ширше, ніж звичайна сировина для деревообробної промисловості (деревні, технічні, лікарські та інші продукти лісу).

Лісовими ресурсами також є корисні властивості лісів (здатність лісів зменшувати негативні наслідки природи, захищати від ерозії ґрунти, недопущення забруднення навколишнього природного середовища та його очищення, сприяння регулюванню стоку води, оздоровлення людини), що використовуються для задоволення суспільних потреб.

Відповідно до ст. 34 ЛКУ організація лісового господарства має своїм завданням забезпечувати ведення лісового господарства на засадах сталого розвитку з урахуванням природних та економічних умов, цільового призначення, лісорослинних умов, породного складу лісів, а також функцій, які вони виконують [13].

Одним з основних завдань управління лісогосподарською галуззю є цільове та ефективне використання лісів визначених за категоріями (таб.1)

Показник	Ліси природоохоронного, наукового, історико-культурного призначення	Рекреаційно-оздоровчі ліси	Захисні ліси	Експлуатаційні ліси	Разом
Усього лісів	1029483.0	1320707.8	1565979.3	2924215.8	6840385.9
можливих для експлуатації	142433.2	558799.2	454685.2	2519943.6	3675861.2
% можливих для експлуатації	13.8%	42.3%	29.0%	86.2%	53.7%

Таблиця 1. Розподіл площі лісових ділянок за категоріями лісів

З таблиці видно, що на економічні інтереси держави припадає майже половина лісового фонду, інша частина призначена підтримувати екологію України.

Таким чином, лише раціональне, збалансоване та контрольоване управління галуззю спроможне задовольнити національні інтереси держави.

З цією метою, Кабінетом Міністрів України, розробляється стратегія збалансованого розвитку лісового та мисливського господарства України.

Впровадження Стратегії має сприяти сталому розвитку й управлінню лісовим та мисливським господарством у лісах різних форм власності, вдосконаленню системи управління лісовим господарством, створенню дієвого контролю за веденням лісового господарства, збільшенню лісових площ в державі, збереженню біорізноманіття та ефективного, невиснажливого лісокористування, задоволенню та врахуванню суспільних потреб в лісових ресурсах, створенню сприятливих умов для розвитку підприємництва, та нових робочих місць, зниження загроз деградації земель, збільшення частки лісогосподарської продукції у валовому внутрішньому продукті; зростанню інвестицій та відповідність ведення лісового господарства України до відповідних норм Європейського Союзу [18].

Однак, термін дії останньої Стратегії завершився в 2015 році, а проект нової (до 2035 року не прийнятий та знаходиться на обговоренні).

В той же час, Україна приймає участь в міжнародно-правовому регулюванні збереження природи. забезпеченні балансу всіх економічних та екологічних аспектів вирубування лісів.

Переважна більшість угоди щодо захисту довкілля не приділяють великої уваги збереженню дерев та лісів, і як правило розглядають дерева та ліси як цінних види флори та фауни, як складові біологічного різноманіття та інструменти, які можуть вирішувати ряд екологічних проблем (наприклад зміна клімату, опустелювання) [18].

В той же час, ліси вже давно визначені складовими частинами успіху у подоланні проблеми глобальної зміни клімату. Вони є найбільшими поглиначами вуглекислого газу, що створює парниковий ефект.

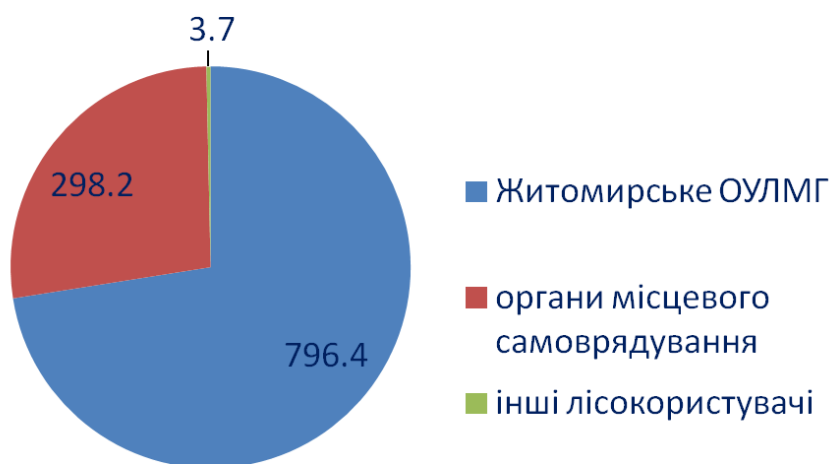
Тому, від збереження лісів та лісового потенціалу залежить мінімізація наслідків зміни клімату.

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ІНСТИТУЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ЛІСОГОСПОДАРСЬКИМ ПОТЕНЦІАЛОМ

2.1 Характеристика лісогосподарського потенціалу Житомирського регіону та його роль в суспільстві

На території Житомирської області розташоване та проводить свою діяльність Житомирське обласне управління лісового та мисливського господарства (м. Житомир), підпорядковане Державному агентству лісових ресурсів України, до складу якого входить 21 структурний підрозділ, а саме: ДП «Баранівське ЛМГ», ДП «Білокоровицьке ЛГ», ДП «Бердичівське ЛГ», ДП «Городницьке ЛГ», ДП «Ємільчинське ЛГ», ДП «Житомирське ЛГ», ДП «Коростенське ЛМГ», ДП «Коростишівське ЛГ», ДП «Лугинське ЛГ», ДП «Малинське ЛГ», ДП «Новоград-Волинське ДЛМГ», ДП «Овруцьке ЛГ», ДП «Овруцьке СЛГ», ДП «Олевське ЛГ», ДП «Попільнянське ЛГ», ДП «Радомишльське ЛМГ», ДП «Словечанське ЛГ», ДП «Народицьке СЛГ», ДП «Зарічанське ЛГ», ДП «ЛДЛАП «Лугинський держлісгосп АПК». Поліський природний заповідник. В постійному лісокористуванні підприємств Управління перебуває 77% від загальної площі лісового фонду [10].

Структура підпорядкування лісів області, тис.га

Таблиця 2. Структура підпорядкування лісів Житомирської області

Також, 21% лісового фонду використовується дочірніми підприємствами Житомирського обласного комунального агролісогосподарського підприємства (ЖОКАП) “Житомироблагроліс” Житомирської обласної ради, а саме: ДП «Романівський лісгосп АПК», ДП «Ємільчинський лісгосп АПК», ДП «Коростенський лісгосп АПК», ДП

«Коростишівський лісгосп АПК», ДП «Малинський лісгосп АПК», ДП «Новоград-Волинський лісгосп АПК», ДП «Олевський лісгосп АПК», ДП «Радомишльський лісгосп АПК», ДП «Словечанський лісгосп АПК» та ДП «Пулинський лісгосп АПК». 2 % рахується за іншими користувачами («Іршанський ГЗК», В/Ч тощо).

Житомирська область посідає одне із перших місць в Україні по запасах лісових ресурсів з площею земель лісового фонду близько 1,1 млн. га, в т.ч. вкриті лісом 976,2 тис. га. Середня лісистість Житомирської області становить 35,2 %.

Загальна площа лісових земель області	1,1 млн. га
Площа вкрита лісовою рослинністю	976,2 тис. га
Лісистість Житомирської області	35,2 %

Таблиця 3. Характеристика лісистості Житомирської області

Лісові масиви на території області розміщуються нерівномірно і знаходяться, переважно, в північних районах області. Лісистість в середньому по області складає 35,2%, проте в різних держлісгоспах цей показник коливається від 57% (Овруцький, Олевський райони) до 6-13% (Попільнянський, Бердичівський райони). В породному складі лісів переважають хвойні – 60%, твердолистяні (дуб) і м'яколистяні (береза) породи – 20%.

Загальний об'єм реалізованої заготовленої деревини державними лісгосподарськими підприємствами області, в 2018 році склав 2181213 куб.м., в 2019 році склав 1969941 куб.м., в 2019 році склав 2019437 куб.м.

Назва підприємства	Реалізовано в круглому вигляді за 2018 р.			Реалізовано в круглому вигляді за 2019 р.			Реалізовано в круглому вигляді за 2020 р.		
	Всього, кбм	в тому числі		Всього, кбм	в тому числі		Всього, кбм	в тому числі	
		на внутрішній ринок	експорт		на внутрішній ринок	експорт		на внутрішній ринок	експорт
		кбм	кбм		кбм	кбм		кбм	кбм
ДП Баранівське ЛМГ	131714	124334	7380	88660	88660		82906	82906	
ДП Бердичівське ЛГ	125807	113601	12206	63428	63428		59977	59977	
ДП Білокорівське ЛГ	81871	78121	3750	117513	117513		118824	118824	
ДП Городницьке ЛГ	130110	114511	15599	135523	135523		114898	114898	
ДП Ємільчинське ЛГ	111432	103326	8106	84575	84575		81787	81787	
ДП Житомирське ЛГ	129155	129155		98155	98155		83488	83488	

ДП Зарічанське ЛГ	36049	36049		25641	25641		32986	32986	
ДП Коростенське ЛМГ	99384	90464	8920	109807	109807		87871	87871	
ДП Коростишівське ЛГ	92142	84365	7777	90213	90213		96802	96802	
ДП Лугинське ЛГ	70307	64200	6107	64335	64335		86497	86497	
ДП Лугинське СЛГ	22948	22746	202	32737	32737		73488	73488	
ДП Малинське ЛГ	163278	161185	2093	158912	158912		141839	141839	
ДП Народицьке СЛГ	140198	131470	8728	142437	142437		149165	149165	
ДП Нов.Волинське ДЛМГ	127130	118593	8537	128110	128110		105006	105006	
ДП Овруцьке ЛГ	135029	128937	6092	114231	114231		166398	166398	
ДП Овруцьке СЛГ	89669	85269	4400	93315	93315		131254	131254	
ДП Олевське ЛГ	110834	106134	4700	90735	90735		73409	73409	
ДП Попільнянське ЛГ	109797	102548	7249	76297	76297		87055	87055	
ДП Радомишльське ЛМГ	106122	77947	28175	92900	92900		84402	84402	
ДП Словечанське ЛГ	168237	152638	15599	162417	162417		161385	161385	
Поліський заповідник	0			0			0		
Р А З О М :	2181213	2025593	155620	1969941	1969941	0	2019437	2019437	0

Таблиця 4. Динаміка реалізації деревини в круглому вигляді в період 2018-2020 років

Кожне з лісогосподарських підприємств регіону створює близько 200-500 робочих місць, які зайняті в сфері охорони та лісовідновлення, бухгалтерського обліку, економісти та юристи тощо. При цьому, до лісогосподарської діяльності щороку, систематично залучаються послуги суб'єктів підприємницької діяльності приватної форми власності, які задіяні в лісозаготівлі, трелюванні, перевезенні деревини та лісокультурній роботі. Тобто, ще понад 50 працівників в кожному лісовому господарстві.

При цьому, враховуючи лісистість Житомирського регіону та щорічні об'єми заготівлі деревини, це спонукає до діяльності на території області понад 600 лісопереробних підприємств (в тому числі пилорам), які створюють понад 6000 робочих місць робочі місця та надають джерела доходу для населення, насамперед районній та сільській місцевостях, що частково стримує громадян до пошуку альтернативних заробітків та виїзду за кордон України.

Перелік підприємств	Обсяг реалізованої продукції, тис.грн.			Чисельність штатних працівників, осіб		
	2018	2019	2020	2018	2019	2020

ДП "Баранівське ЛМГ"	168364	121152	119895	440	403	371
ДП "Білокоровицьке ЛГ"	151997	140920	129815	431	424	417
ДП "Бердичівське ЛГ"	73038	65451	54956	276	282	257
ДП "Городницьке ЛГ"	158568	130946	88762	316	282	215
ДП "Смільчинське ЛГ"	190026	167476	148202	504	518	508
ДП "Житомирське ЛГ"	123178	102207	92906	375	356	321
ДП "Зарічанське ЛГ"	27551	24871	25694	89	83	76
ДП "Коростенське ЛМГ"	121201	106949	85505	199	178	143
ДП "Коростишівське ЛГ"	121628	100352	99202	282	285	267
ДП "Лугинське ЛГ"	112664	109846	121512	305	298	275
ДП "Лугинське СЛГ"	33267	31220	59172	129	111	109
ДП "Малинське ЛГ"	147547	124166	109984	382	298	234
ДП "Народицьке СЛГ"	115025	103535	110397	273	255	240
ДП "Новоград-Волинське ДЛМГ"	197474	180815	169704	641	609	531
ДП "Овруцьке ЛГ"	120303	104998	150121	400	347	316
ДП "Овруцьке СЛГ"	77728	72494	110764	205	189	190
ДП "Олевське ЛГ"	124217	95913	75912	429	398	340
ДП "Попільнянське ЛГ"	104751	72639	68628	256	202	171
ДП "Радомишльське ЛМГ"	148649	128590	114297	413	384	377
ДП "Словечанське ЛГ"	171484	161863	145041	461	439	441
Разом	2488660	2146403	2080469	6806	6341	5799

Таблиця 5. Динаміка окремих показників діяльності лісогосподарських підприємств

№ п/п	Найменування	за 2019 рік, тис.грн.				
		Сплачено податків до зведеного бюджету, всього	в тому числі		Сплачено ЄСВ, всього	Разом податків та ЄСВ
			до державного бюджету	до місцевого бюджету		
1	ДП "Баранівське ЛМГ"	34181,0	17407,7	16773,3	10641,2	44822,2
2	ДП "Бердичівське ЛГ"	20879,7	14098,3	6781,4	6321,9	27201,6
3	ДП "Білокоровицьке ЛГ"	43366,0	25724,3	17641,7	10559,7	53925,7
4	ДП "Городницьке ЛГ"	29621,1	19361,8	10259,3	6452,3	36073,4
5	ДП "Смільчинське ЛГ"	36454,4	23142,8	13311,6	12674,3	49128,7
6	ДП "Житомирське ЛГ"	28551,0	16402,0	12149,0	8341,0	36892,0
7	ДП "Зарічанське ЛГ"	8498,0	5679,0	2819,0	2534,0	11032,0
8	ДП "Коростенське ЛМГ"	37726,6	22729,6	14997,0	4959,9	42686,5
9	ДП "Коростишівське ЛГ"	31080,2	18273,2	12807,0	6971,1	38051,3
10	ДП "Лугинське ЛГ"	38935,0	27072,0	11863,0	7724,0	46659,0
11	ДП "Лугинське СЛГ"	9685,0	6619,0	3066,0	2780,0	12465,0

12	ДП "Малинське ЛГ"	49717,4	30389,8	19327,6	7417,9	57135,3
13	ДП "Народицьке СЛГ "	37828,3	25841,4	11986,9	5672,5	43500,8
14	ДП "Н.-Волинське ДЛМГ"	41319,5	23953,7	17365,8	15322,8	56642,3
15	ДП "Овруцьке ЛГ "	41776,5	27008,9	14767,6	7461,7	49238,2
16	ДП "Овруцьке СЛГ"	29342,0	20416,0	8926,0	5405,0	34747,0
17	ДП "Олевське ЛГ"	32864,8	20896,9	11967,9	7283,9	40148,7
18	ДП "Попільнянське ЛГ"	22065,7	14856,9	7208,8	4372,0	26437,7
19	ДП "Радомишльське ЛМГ"	27578,0	14753,0	12825,0	9454,0	37032,0
20	ДП "Словечанське ЛГ"	49494,7	33406,6	16088,1	9714,1	59208,8
Всього		650964,9	408032,9	242932,0	152063,3	803028,2

Таблиця 6. Сплачені податки за 2019 рік до бюджетів всіх рівнів

№ п/п	Найменування	за 2020 рік, тис.грн.				
		Сплачено податків до зведеного бюджету, всього	в тому числі		Сплачено ЄСВ, всього	Разом податків та ЄСВ
			до державного бюджету	до місцевого бюджету		
1	ДП "Баранівське ЛМГ"	30783,1	14660,4	16122,7	10163,8	40946,9
2	ДП "Бердичівське ЛГ"	18037,3	12199,5	5837,8	5578,4	23615,7
3	ДП "Білокоровицьке ЛГ"	41621,1	21750,2	19870,9	10674,6	52295,7
4	ДП "Городницьке ЛГ"	22506,0	15613,3	6892,7	4752,4	27258,4
5	ДП "Смілчинське ЛГ"	28299,2	16920,7	11378,5	11384,3	39683,5
6	ДП "Житомирське ЛГ"	26984,0	15203,0	11781,0	7724,0	34708,0
7	ДП "Зарічанське ЛГ"	8460,0	5517,0	2943,0	2278,0	10738,0
8	ДП "Коростенське ЛМГ"	25648,1	16170,4	9477,7	3929,0	29577,1
9	ДП "Коростишівське ЛГ"	34411,9	22080,7	12331,2	6892,4	41304,3
10	ДП "Лугинське ЛГ"	45779,0	29230,0	16549,0	8406,0	54185,0
11	ДП "Лугинське СЛГ"	17425,0	10278,0	7147,0	3482,0	20907,0
12	ДП "Малинське ЛГ"	45951,5	27072,9	18878,6	5876,5	51828,0
13	ДП "Народицьке СЛГ "	41527,5	26275,5	15252,0	6807,2	48334,7
14	ДП "Н.-Волинське ДЛМГ"	36863,7	20539,9	16323,8	13812,8	50676,5
15	ДП "Овруцьке ЛГ "	44964,7	29284,9	15679,8	9740,2	54704,9
16	ДП "Овруцьке СЛГ"	36407,0	22382,0	14025,0	6609,0	43016,0
17	ДП "Олевське ЛГ"	25401,8	15092,4	10309,4	5660,1	31061,9
18	ДП "Попільнянське ЛГ"	26184,0	18742,4	7441,6	4165,9	30349,9
19	ДП "Радомишльське ЛМГ"	29071,0	15693,0	13378,0	9734,0	38805,0
20	ДП "Словечанське ЛГ"	50356,4	32020,5	18335,9	10194,2	60550,6
Всього		636682,3	386726,7	249955,6	147864,8	784547,1

Таблиця 7. Сплачені податки за 2020 рік до бюджетів всіх рівнів

Станом на 2020 - 2021 рр., на фінансово-господарську діяльність лісових господарств Житомирської області суттєвий вплив мають деревообробні підприємства ПрАТ «Коростенський завод МДВ» та ТОВ «Українська холдингова лісопильна компанія», які закуповують дров'яну (перше) і ділову деревину (друге). Мають потужності для переробки до 2 млн. куб.м. щороку та спеціалізуються на експорті виготовленої продукції.

Заборона експорту ділової та дров'яної деревини та лобістський вплив, створили часткову (переважну) залежність фінансово-господарської діяльності лісових господарств від ПрАТ «Коростенський завод МДВ» та ТОВ «Українська холдингова лісопильна компанія», які в свою чергу, протягом останніх років, демпінгують ціни на лісоматеріал. При цьому, постійно створюють дебіторську заборгованість перед лісгоспами по оплаті.

В 2020 році експортна активність лісових господарств знизилася, через неврегульовану політику з боку керівництва Житомирського обласного управління лісового та мисливського господарства та Держлісагентства України в цілому.

В регіоні спостерігається діяльність та вплив на лісові господарства з боку громадян іноземних країн та іноземних компаній, що мають в області представництва та власний лобістський вплив шляхом матеріального заохочення посадових осіб галузі.

Існування криміногенної обстановки у лісогосподарській галузі. Через злочинні та корупційні дії окремих службових осіб лісогосподарських підприємств області, в т.ч. на користь комерційних структур, державним інтересам спричиняються значні збитки. В окремих випадках халатне відношення відповідальних службових осіб держлісгоспів до виконання своїх обов'язків з охорони державних лісових масивів сприяє збереженню фактів незаконних порубок лісу, що, в свою чергу, створює підґрунтя для функціонування «тіньового» виробництва та систематичного порушення митних правил в ході експорту лісопродукції.

На вказану ситуацію також впливає те, що в особі лісогосподарського підприємства, відповідно до „Лісового кодексу України” поєднані функції: з одного боку - продавець деревини на пні (відповідно до „Правил відпуску деревини на пні” лісгоспи проводять грошову та матеріальну оцінку лісосічного фонду – оцінюють вартість деревини та визначають якість матеріалу, вказують спосіб рубки, на основі чого складається розрахунок збору за спеціальне використання лісових ресурсів), з другого – покупець деревини на пні, з третього – контролера правильності обчислення попенної плати. Враховуючи те, що в регіоні майже 90 % деревини заготовляють підприємства, підпорядковані Житомирському обласному управлінню лісового та мисливського господарства, виникає ситуація, коли суб'єкт фінансово-господарської діяльності наділений несумісними функціями: виробника і

державного контролера за власною виробничою діяльністю. Як наслідок, під впливом низки об'єктивних та суб'єктивних чинників, окремі службові особи держлісгоспів в ході здійснення відводів під рубки штучно занижують сортність деревини, яка вирубується. Отримані при цьому сфальсифіковані первинні документи є підставою для нарахування збору за спеціальне використання природних ресурсів (прямі втрати бюджету регіону від цього за оцінками фахівців складають близько 4 млн. грн. щорічно). Крім цього, вони є основою для формування всієї подальшої звітності щодо якості отриманої деревини. Зазначене дозволяє практично безконтрольно реалізовувати ділову деревину за цінами дров'яної та приховувати рентабельність пиломатеріалів шляхом списання на їх виготовлення деревини нижчого сорту, ніж фактично використаної.

Разом з тим, наявність в законодавстві допустимої норми похибки в 10% під час заготовки деревини в ході рубок головного користування, призводить до розтрати понад 10 % сировини та існування «тіньового» ринку лісоматеріалів, які в подальшому з використанням протиправних схем реалізуються СПД внутрішнього та зовнішніх ринків.

З метою вивезення за межі України лісопродукції на власні переробні підприємства та створення дешевої сировинної бази, представники іноземних компаній – нерезидентів вдаються до запровадження та фінансування «тіньових» схем експорту лісоматеріалів; лобіювання власних інтересів шляхом запровадження так званих «відкатів»; створення позицій впливу на посадових осіб лісогосподарських підприємств тощо.

2.2. Діяльність органів Служби безпеки України щодо протидії та нейтралізації існуючих загроз

Привабливість регіону за рахунок масштабних об'ємів лісоматеріалів, в тому числі, добутих за рахунок незаконних рубок, які мають низьку вартість, та відповідно більшу рентабельність виготовленої продукції, сприяють існуванню за застосуванню в лісовій галузі регіону протиправних схем заволодіння лісовими ресурсами та їх збутом за кордон.

Тому, впровадження протиправних схем в лісогосподарській галузі призводить до існування «тіньового» ринку обігу деревина та фінансів, що гальмує розвиток галузі в регіоні, через низьку конкурентну спроможність реально працюючих СПД; постійні корупційні прояви; не відображає реальний стан ринкових цін; зменшує податкові надходження до бюджетів. Існування вказаних чинників, дає можливість іноземним споживачам (країнам) розглядати вітчизняні лісові ресурси, як дешеву сировинну базу та намагання

диктувати власну політику в галузі, визначати закупівельні ціни на лісопродукцію тощо.

З метою запобігання вищенаведеним внутрішнім та зовнішнім загрозам державній безпеці в економічній сфері, Службою безпеки України вживаються заходи щодо вчасного виявлення, попередження та припинення протиправних проявів, в тому числі профілактичного характеру, що спрямовані на недопущення завдання шкоди державним інтересам.

Так, регіональними спеціалізованими підрозділами Служби безпеки України систематично вживаються заходи щодо виявлення, попередження та припинення злочинів пов'язаних насамперед з незаконними вивезенням вітчизняної деревини за кордон, які знайшли своє відображення в засобах масової інформації [19].

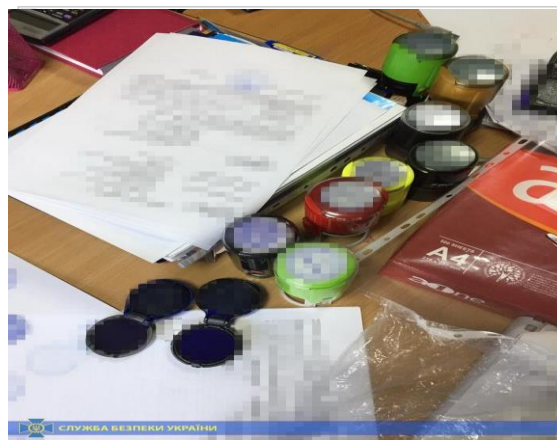
[Головна сторінка](#) > [Новини](#) >

Нелегальний морський експорт деревини до Східної Азії на мільйони гривень блокувала СБУ

15:04, 05-12-2019

Розкрадання та незаконне переправлення оптових партій лісоматеріалів до однієї з країн Східної Азії блокувала у Житомирській області Служба безпеки України.

Двоє комерсантів, житель Коростеня та іноземець, який тимчасово проживав у нашій країні, організували схему нелегальної реалізації деревини за кордон. Вони скуповували незаконно зрубані у місцевих державних і комунальних лісгоспах дерева для виготовлення пиломатеріалів. Технологічну обробку лісосировини ділки здійснювали на пилорамах підприємств, афілійованих із фігурантами справи.

Для легалізації готової продукції та формування пакету митної документації вони застосовували невикористані для експорту документи про походження лісосировини реальних підприємств з інших регіонів.

Для «узаконення» переправлення товару через кордон морським шляхом ділки використовували укладений ними контракт із офшорною компанією на постачання лісоматеріалів.

За попередніми підрахунками, незаконний експорт завдав державі збитки на декілька мільйонів гривень.

У межах кримінального провадження за ч. 2 ст. 364 (зловживання владою або службовим становищем) Кримінального кодексу України тривають слідчі дії для притягнення до відповідальності всіх осіб, причетних до протиправної діяльності.

Операція проводилась на виконання указу Президента України «Про деякі заходи щодо збереження лісів та раціонального використання лісових ресурсів» за участі поліції та під процесуальним керівництвом обласної прокуратури.

В Житомирской обл. СБУ разоблачила хищение древесины для экспорта в ЕС

За время функционирования схемы злоумышленники успели вывезти за рубеж продукции на 14 миллионов гривен

22:59 12.11.2019

[Твитнуть](#)

В Житомирской области Служба безопасности Украины раскрыла масштабное хищение лесоматериалов с последующим экспортом переработанной древесины в страны ЕС. Об этом сообщается на [сайте СБУ](#).

Организовали незаконную схему двое жителей Новоград-Волынского. Один из дельцов скупал в государственных и коммунальных лесхозах региона неучтенную древесину, а его компаньон-владелец деревоперерабатывающего предприятия отвечал за производство древесного угля.

Новости по теме: Проект "Лес в смартфоне" действует уже в шести областях Украины

Лесоматериалы легализовали через ряд предприятий, оформленных на бездомных, готовую продукцию экспортировали в Европу.

По предварительным оценкам, за время функционирования схемы злоумышленники успели вывезти за рубеж продукции более чем на 14 миллионов гривен.

Новости по теме: В Калифорнии из-за лесного пожара эвакуировали людей из студии Warner Brothers

В рамках открытого уголовного производства состоялось 15 обысков по местам регистрации задействованных в сделке фирм, на промышленных мощностях, в складских помещениях и квартирах фигурантов дела. Правоохранители изъяли неучтенные лесоматериалы, готовую продукцию, транспортные средства и документацию, которая доказывает сделки.

Продолжаются следственные действия.

Одними з самих типових злочинів в сфері лісового господарства регіону та держави в цілому, які допускаються через неефективну, насамперед корупційну складову в управлінні державними підприємствами складають правопорушення пов'язані з розкраданням лісових ресурсів (вчиненням незаконних порубок лісу), їх переробка та збут.

Зокрема, в 2020 році виявлено факт систематичного, масштабного експорту пиломатеріалів суб'єктом підприємницької діяльності не державної форми власності, які були виготовлені з незаконно порубаної деревини в лісових господарствах Житомирської області.

Попередня кваліфікація виявлено злочину ч.2 ст. 364 КК України.

В ході досудового розслідування, було прийнято рішення щодо першочергового проведення негласних (слідчих) розшукових дій.

Вказане дало можливість здобути ряд доказів протиправної діяльності, коло осіб, які причетні до неї, з числа посадових осіб лісових господарств Житомирської області та СПД приватної форми власності, діяльністю яких опікувався громадянин іноземної країни.

Разом з тим, було задокументовано факт митного оформлення пиломатеріалів, які виготовлені з незаконно порубаної деревини та намагання їх експортувати від імені діючого СПД сфери лісопереробки. При цьому, фігуранти провадження, з метою надання пиломатеріалам легального виду, використано для оформлення сертифікатів про походження лісоматеріалів та виготовлених з них пиломатеріалів для здійснення експортних операцій (далі - сертифікат) [16], товарно-транспортні накладні на деревину вказаного діючого підприємства.

Тому, маючи докази протиправної діяльності фігурантів, слідчим в провадженні було подано клопотання до суду та отримано відповідну ухвалу слідчого судді на арешт пиломатеріалом в 12 контейнерах загальному об'ємі близько 500 куб.м., які було акумульовано та підготовлено до відправки в Одеському морському торговому порту.

В подальшому, за адресами проживання фігурантів кримінального провадження, їх офісних приміщеннях, на виробництві та автотранспортних засобах були проведені одночасні обшуки, під час яких виявлено та вилучено чорнові записи, блокноти, документацію, податкову звітність «фіктивних» СПД, комп'ютерну техніку на якій виготовлялися документи для отримання сертифікатів, складалися заявки на перерахування коштів, які здобуті злочинних шляхом, застосовувалися електронні банківські ключі тощо.

За результатом проведення понад 5 почеркознавчих експертиз, 3-х товарознавчих експерти, економічної експертизи, понад 40 допитів свідків (в число яких увійшли митні брокери, працівники банку, водії та власники вантажних транспортних засобів, що перевозили контейнери з пиломатеріалом) тощо, було здобуто докази вчинення протиправної діяльності фігурантами справи щодо збуту незаконно зрубаних дерев, що спричинило тяжкі наслідки; підробці та використанні завідомо підроблених документів; вчиненні фінансової операції та правочину з коштами, одержаними внаслідок вчинення суспільно небезпечного протиправного діяння, що передувало легалізації (відмиванню) доходів, а також вчиненні дій, спрямованих на маскуванню незаконного походження таких коштів, а так само набуття, володіння коштами, одержаними внаслідок вчинення суспільно небезпечного протиправного діяння, що передувало легалізації (відмиванню) доходів, повторно, організованою групою.

Як підсумок, 5-ти фігурантам кримінального провадження було оголошено підозри та скеровано матеріали до суду щодо організації, співучасті та пособництва у збуті незаконно зрубаних дерев, що спричинило тяжкі наслідки; підробці та використанні завідомо підроблених документів; вчиненні фінансової операції та правочину з коштами, одержаними внаслідок вчинення суспільно небезпечного протиправного діяння, що передувало легалізації (відмиванню) доходів, а також вчиненні дій, спрямованих на маскуванню

незаконного походження таких коштів, а так само набуття, володіння коштами, одержаними внаслідок вчинення суспільно небезпечного протиправного діяння, що передувало легалізації (відмиванню) доходів, повторно, організованою групою [12].

2.3 Окремі загрози сталого функціонування лісгосподарської галузі Житомирської області

Вказане питання було обговорено в ході науково-практичної конференції присвяченої пам'яті професора А.І. Гузія в м. Житомирі 25.09.2020 [26].

Зокрема, увагу присутніх було акцентовано на тому, що станом на вересень 2020р. на території Житомирської області функціонує 21 державне лісгосподарське підприємство. При цьому, у відповідності до наявної інформації, у частини вказаних державних підприємств сфери управління Житомирського обласного управління лісового та мисливського господарства закінчується термін дії планового лісовпорядкування.

У відповідності до визначення, яке міститься у Вікіпедії: «лісовпорядкування - це комплекс заходів, спрямованих на забезпечення ефективної організації та науково обґрунтованого ведення лісового господарства, охорони, захисту, раціонального використання, підвищення екологічного та ресурсного потенціалу лісів, культури ведення лісового господарства, отримання достовірної і всебічної інформації про лісовий фонд України» [15].

Стаття 38 Лісового кодексу України визначає, що матеріали вказаних вище заходів затверджує Державне агентство лісових ресурсів України (ДАЛРУ) за погодженням з Міністерства енергетики та захисту довкілля України [13].

Лісовпорядкування буває двох видів: базове та безперервне. Щодо першого, то воно здійснюється раз на десять років, а друге – в терміни, які встановлює лісокористувач самостійно. Аналіз практики свідчить, що більшість лісгоспів «ресурсних» областей проводить безперервне лісовпорядкування щорічно.

Для безперервного ведення лісгосподарської діяльності, в період 2018-2019 років, регіональними держлісгоспами було виготовлено нове базове лісовпорядкування та підготовлено відповідні проекти організації і розвитку лісового господарства. Також, у відповідності до положень Закону України «Про оцінку впливу на довкілля», отримано висновки з оцінки впливу на довкілля на планову лісгосподарську діяльність [21].

Після того, відповідно до вимог ст. 48 Лісового кодексу України проекти організації та розвитку вказаних лісових господарств разом із протоколами

засідання лісовпорядних комісій направлено до Міністерства енергетики та захисту довкілля України для погодження, проте до цього часу частину матеріалів Міністерством фактично не погоджено.

В зв'язку з викладеним, державні лісгосподарські підприємства не матимуть права проводити заготівлю деревини в межах рубок головного користування.

Більшість держлісгоспів Житомирської області є бюджетоутворюючими підприємствами, значними платниками податків і зборів, основними роботодавцями в сільській місцевості, несвоєчасне погодження Міністерством енергетики та захисту довкілля України матеріалів лісовпорядкування може призвести до недоотримання бюджетами всіх рівнів податкових надходжень, створення соціальної напруги в колективах підприємств та скорочення працівників, погіршення їх економічного становища.

Підсумовуючи вищевикладене, з метою недопущення нанесення шкоди економічним інтересам держави, забезпечення ефективного фінансово-економічного розвитку підприємств лісової галузі тощо, вважається за доцільне ініціювати внесення змін до національного законодавства в частині встановлення чітких термінів здійснення зазначених вище погоджень з боку центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері лісового господарства [22].

РОЗДІЛ 3. НАПРЯМКИ УДОСКОНАЛЕННЯ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ЛІСОГОСПОДАРСЬКИМ ПОТЕНЦІАЛОМ В КОНТЕКСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ

3.1 Визначення основних проблем лісогосподарської галузі

1. Інституційні

1) відсутність законодавчо затвердженої політики у сфері лісової галузі України.

Не затверджено на рівні Держави жодного нормативно-правового документа, який би чітко регламентував напрямки політики у сфері лісового господарства.

Станом на сьогодні Державне агентство лісових ресурсів України (Держлісагентство), відповідно до наданих повноважень, реалізовує державну політику у сфері лісового та мисливського господарства та вносить на розгляд Міністра аграрної політики та продовольства пропозиції щодо забезпечення формування державної політики у сфері лісового та мисливського господарства. Держлісагентство не є суб'єктом законодавчої ініціативи, а спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України через Міністра аграрної політики та продовольства і який реалізує державну політику у сфері лісового та мисливського господарства [17].

Таким чином, необхідно терміново ініціювати створення фахової робочої групи з числа експертів у сфері лісової галузі для напрацювання основних засад політики у сфері лісової галузі на рівні Кабінету міністрів України через МінАПК.

2) відсутність стратегії розвитку лісової галузі України.

Станом на 2019 рік стратегія та основні засади існування і розвитку лісової галузі відсутні, відсутня єдина системна та довгострокова програма щодо стратегічних напрямків і підходів розвитку. «Мапа розвитку галузі» не врегульована на законодавчому рівні.

Зважаючи на вищевикладене, необхідно розробити на базі світового досвіду основні засади існування лісової галузі загалом, стратегію розвитку (можливо, реформування), модель функціонування лісового господарства та врегулювати існуючі колізії права, особливо в розрізі екологічного законодавства.

3) відсутність ефективної комунікації по вертикалі КМУ – МінАПК – Держлісагентство

Зважаючи на те що, діяльність Держлісагентства спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України через Міністра аграрної політики та продовольства, який реалізує державну політику у сфері лісового та мисливського господарства [17], представництво інтересів лісової галузі безпосередньо в КМУ не здійснювалося, оскільки посада Міністра довгий час

є вакантною, як і посада Голови Держлісагентства. Питання лісової галузі не є основними в компетенції профільного Міністра, та цілому МінАПК. Хоча законодавчо затверджено обов'язковість проведення погоджувальних процедур щодо кадрових рішень, розміру бюджетного фінансування і нормативно-правових ініціатив, ефективна співпраця відсутня.

Для забезпечення ефективної співпраці по вертикалі необхідно укомплектувати керівний склад Держлісагентства, наділити Держлісагентство більш широкими повноваженнями, ввести керівника Держлісагентства до складу Уряду або надати право голові Держлісагентства представляти інтереси галузі в Уряді не будучи його членом, наприклад через Віце-прем'єр-міністра.

4) відсутність єдиного підпорядкування лісокористувачів.

Зі 100% лісових масивів на території України 70% є державними та підпорядковуються Державному агентству лісових ресурсів України, а 30% - знаходяться в користуванні інших лісокористувачів (комунальні ліси, військові та інші). У зв'язку з чим відсутня можливість консолідовано здійснювати ефективне ведення лісового господарства, заготівлі деревини, контролю та реалізації лісоматеріалів та пилопродукції, в межах чинного законодавства.

Задля забезпечення дотримання європейського рівня лісовідновлення, догляду за лісовими насадженнями, охорони від пожеж, заготівлі та реалізації, необхідно запровадити обов'язковість виконання для всіх лісокористувачів вимог Держлісагентства, в тому числі і стандартів лісовідновлення, обліку заготовленої деревини та продукції переробки (система електронного обліку деревини).

Найближчим часом на державному рівні необхідно зобов'язати та перевірити виконання запровадження 100% електронного обліку деревини всіма лісокористувачами, незалежно від органу підпорядкування, обсягів заготівлі та проведення лісовідновлення, запровадження єдиної уніфікованої системи електронного обліку деревини на території України, в першу чергу задля припинення обігу незаконно здобутої деревини.

5) неоднорідність умов ведення лісового господарства.

На території України є різні природні зони – степ, лісостеп, поліссі, Карпати та гірські масиви (Крим), які суттєво відрізняються кліматичними, ґрунтовими та температурними умовами, що тягне за собою застосування різних методів ведення лісового господарства та потребує індивідуального підходу для координації і оцінки якості ведення лісового господарства в кожному окремому випадку.

Однакові вимоги до якості лісових насаджень застосувати теж неможливо, оскільки і породний склад, і різна якість ґрунтів, і температурні режими, і рівень вологості має пряме відображення в якості лісів та ступеню охорони від пожеж.

б) відсутність центрального органу виконавчої влади, який би виступав координатором/модератором у деревопереробній галузі, як частини економіки України.

Станом на сьогодні, відсутня установа (орган виконавчої влади) до компетенції якого було б віднесено здійснення:

- системного аналізу деревообробної галузі, як сегменту державної економіки,
- проведення систематизації джерел надходження доходу (в тому числі і валютного),
- ґрунтового аналізу економічних показників роботи деревопереробної галузі.

2. Економічні

1) відсутність балансу споживання деревини в межах Держави.

Останнім часом на ринку деревини України почали працювати великі підприємства, які не схвально ставляться до існування власної переробки у державних лісогосподарських підприємствах. Ними здійснюється максимальний тиск на державні підприємства в напрямку залишення останніх без сировини та споживачів. Аналіз рівня заготівлі дозволяє стверджувати, що заготовленої кубомаси на території України загалом вистачить для всіх споживачів, включаючи населення, котельні, підприємств, які займаються переробкою різного ступеню поглибленості, та ще і буде вільний залишок.

Але жоден з органів виконавчої влади не здійснює загальний аналіз на рівні Держави щодо рівня заготівлі – попиту – реального використання – реалізації проміжної – кінцевий споживач. Це призводить, до створення штучного дефіциту, спекулятивних дій та недоотримання прибутку.

Необхідно забезпечити здійснення системного аналізу «заготівля – попит», регулювання балансу споживання деревини шляхом запровадження довгострокових договорів із зазначенням квот за рік до здійснення планової заготівлі.

2) штучне створення великої кубомаси залишків профіцитної деревини.

У зв'язку з масовим всиханням насаджень, яке спостерігається останні 4 роки та пов'язане з безліччю природних аномалій, обсяг заготівлі деревини, а особливо – дров'яної деревини, суттєво збільшився, порівняно до аналогічних періодів попередніх років. Також, своє відображення в обсязі залишків деревини знайшло і запровадження «мораторію на експорт деревини».

Незважаючи на збільшення попиту на дрова серед національних споживачів, в тому числі і населення, у зв'язку із переходом на альтернативні види опалення (стрімке зростання ціни на газ продиктувало тенденцію опалення дровами), накопичення залишків набуло масового характеру та має стати тенденцією.

Відсутність 100%-го споживання обсягів заготовленої ділової деревини національними покупцями призвело до штучного падіння цін, накопичення залишків, втрату якості особо цінних сортиментів, недоотримання прибутку державним підприємствами.

З метою унеможливлення доведення до банкрутства державних підприємств та отримання стабільного прибутку державним сектором економіки (в тому числі і валютного), необхідно розблокувати експорт профіцитної деревини, в першу чергу – дров'яної деревини для промислових потреб.

3) логістичні проблеми

Доставка лісопродукції переважно здійснювалася залізничним транспортом. За останні роки залізничний тариф збільшився в десятки разів, штучно було сформовано дефіцит вагонів та запровадження конвенцій на митних постах. Це супроводжувалося значним ростом витратної частини для державних підприємств без збільшення ціни на продукцію. Задля урегулювання вищезазначеного проблемного питання та налагодження нормального функціонування залізничного транспорту в лісовій галузі, необхідно першочергово переглянути розцінки на залізничні послуги, запровадити практику виділення стабільної кількості спецвагонів для потреб лісової галузі, і взагалі – розробити і запровадити державну програму щодо першочергового забезпечення потреб лісової галузі залізничним транспортом (вагонами) та встановлення економічно обґрунтованих тарифів на залізничні перевезення.

4) непомірне податкове навантаження в лісовій галузі.

З 01.01.2019 законодавчо було збільшено ставку рентної плати за спеціальне використання лісових ресурсів на 50%. Дане підвищення ставки рентної плати співпадає з переходом з 01 січня 2019 року на нові національні стандарти по лісоматеріалах, гармонізовані з європейськими, відповідно до яких основну масу заготовленої ліквідної деревини необхідно віднести до ділової. Це саме по собі призвело до збільшення нарахунків рентної плати (суми). Практично сума рентної плати збільшилась орієнтовно на 70%.

Також, збільшення у 25 разів ставки екологічного податку, запровадження якого взагалі є справлянням подвійного оподаткування, що протиречить основним принципам Конституції України, базовим принципам законодавства України і держав Європейського союзу та порушує засади демократичної держави.

Підняття ставок податків та зборів відбувається на фоні зростання інфляційних процесів. Уряд прогнозував рівень інфляції на 2019 рік орієнтовно 10%. Тобто, при розрахунку будь-яких витрат підприємства необхідно передбачити зростання витрат на запчастини, паливно-мастильні та інші витратні матеріали мінімум на 10%, хоча реалізаційна ціна на продукцію

має тенденцію до зменшення. Збільшення цієї статті видатків мало б знайти своє пряме відображення у пропорційному збільшенні ціни лісопродукції, зважаючи на те що ці витрати становлять 10-12% її вартості.

Невідкладно треба розглянути питання щодо перегляду та/або запровадження гнучкої політики встановлення ставки рентної плати за спеціальне використання лісових ресурсів і земельного податку в частині оподаткування лісових земель.

5) необхідність повернення бюджетного фінансування на ведення лісового господарства, лісовідновлення та охорону від пожеж на державні підприємства Півдня і Сходу України

За останні 3 роки існування лісів в зазначених регіонах забезпечувалося виключно за рахунок грошових коштів державних підприємств інших областей, оскільки бюджетне фінансування було припинено, а на самоокупність перейти підприємства Сходу і Півдня не мали можливості, так як господарська діяльність ними практично не ведеться. Враховуючи особливості кліматичних умов і переважно наявність лісів низької якості та захисних функцій, основне завдання підприємств – лісовідновлення та охорона від пожеж.

В 2019 року створено спеціальний фонд в державному бюджеті, але розмір фінансування, передбачений на 2019 рік, мізерний та його не вистачить навіть на забезпечення охорони від пожеж в пожежонебезпечний період.

6) необ'єктивне ціноутворення стараннями великих деревообробників

Останнім часом на ринку деревообробки з'явилося багато нових переробників або існуючі наростили обсяги використання деревини. Це призвело до системного втручання їх в процеси ціноутворення шляхом ігнорування аукціонних торгів або відсутністю ритмічного споживання продукції державних лісогосподарських підприємств. Також, спостерігається змова переробників з метою штучного пониження цін. В реаліях накопичення залишків на складах, відсутності альтернативних шляхів реалізації профіцитної деревини (мораторій на експорт), державні підприємств знаходяться в стані тотальної економії та падіння надходження запланованого прибутку.

Для врегулювання означеної проблеми та запобігання банкрутства державних підприємств, терміново необхідно надання доручення Кабінетом Міністрів України Міністерству економічного розвитку та торгівлі України, Міністерство фінансів України, Антимонопольний комітет – вивчити питання та провести аналіз проблемних питань ринку необробленої деревини та готової продукції деревообробки щодо ціноутворення, формування цінової пропозиції для державних підприємств, одностайне пониження ціни (демпінгування) на всі види товарів, оподаткування та подальшої реалізації;

3. Природно-екологічні

1) зміна клімату

За останні 5 років спостерігається істотна зміна клімату, а саме:

- підвищення середньодобової температури;
- зменшення вологості ґрунту, спровоковане падінням рівня ґрунтових вод;
- збільшення терміну активності шкідників, особливо короїда верхівкового, а саме – збільшення кількості генерацій та подовження періоду активного живлення.

Ці фактори неминуче призводять до ускладнення ведення лісового господарства, пониження якості лісових насаджень та тотального поширення меж всихання насаджень.

2) всихання насаджень

Площа всихання соснових насаджень станом на 2019 по всій території України (на землях лісового фонду державних лісогосподарських підприємств, що знаходяться у сфері управління Державного агентства лісових ресурсів України) становить більше 200.000 га, і це переважно дров'яна деревини – деревина, яка втратила свою якість зважаючи на неможливість оперативного прийняття рішення особами на місцях через зарегульованість процесу відведення насаджень в рубку.

Особливо треба звернути увагу на:

- норми «Санітарних правил в лісах України»;
- ч. 5 ст. 39 Закону України «Про тваринний світ» (період «тиші» з 1 квітня до 15 червня співпадає в активним розмноженням і живленням шкідників I генерації);
- ч. 3 ст. 16 Закону України «Про природо-заповідний фонд України»;
- п. 21 ч. 2 ст. 3 Закону України «Про оцінку впливу на довкілля».

Першочергово необхідно доручити Кабінету міністрів України:

- вивчити стан всихання та обрахувати економічні збитки,
- задля упередження збитковості лісогосподарських державних підприємств, невідкладно розробити порядок локалізації та ліквідації наслідків усихання,
- розробити програму економічної підтримки, де передбачити компенсацію з резервного фонду України витрат на локалізацію, ліквідацію всихання та лісовідновлення

Всихання лісових насаджень призводить не тільки до економічних втрат, а і погіршує санітарний стан лісів та унеможливорює здійснення ефективної охорони лісу від пожеж. Особливо це стосується Півдня і Сходу, де відсутнє фінансування. Також в інших регіонах спостерігається вивільнення людей з числа лісової охорони.

4. Політичні

1) ліс – тема, яка є особливо чутливою для громадськості, як і інші екологічні питання. Останнім часом штучно і зумисно формується в інформаційному просторі негативний імідж працівника будь-якої ланки лісового господарства в очах громадськості задля спрощення та зменшення опору серед громадян на шляху зручного реформування галузі.

2) істотний вплив політичних груп в роботу галузі спостерігається постійно і тягне за собою розбалансування. Розцінювання працівників лісової галузі як адмінресурс та використання лісників для політичних спекуляцій неминуче призводить до погіршення ставлення до лісової галузі в цілому.

3) на рівні держави спостерігається відсутність зацікавлення в підтримці лісової галузі та розвитку її в цілому. Навіть ігнорування звернень посадовців галузі свідчить про це. Більше того, запровадженням «мораторію на експорт» держава Україна продемонструвала зневагу до лісової галузі. Необхідно терміново відновлювати позитивного іміджу Держава-України на світовому ринку постачання готової продукції деревообробки та необробленої деревини, що є надлишковою, в межах чинного законодавства.

3.2 Прогнозні наслідки

Суттєве збільшення податкового навантаження та неминучі збитки, особливо з урахуванням неможливості отримання прибутку на землях з нестиглими (молодими) насадженнями та в заказниках регіонального і місцевого значення, інших об'єктах природно-заповідного фонду, у зв'язку з обмеження та/або заборонаю ведення лісового господарства [20].

Занепад державних підприємств у зв'язку з недоотриманням запланованого прибутку, унеможливленням модернізації та підтриманням в належному стані деревозаготівельної і деревооброблюючої техніки, адміністративних будівель та інших основних засобів;

Підвищення ціни на деревину, що реалізовується на ринку і, як наслідок, зменшення попиту та зупинення роботи деревообробних підприємств;

Різке падіння заробітної плати та вивільнення працівників, збільшення кількості безробітних, зростання витрат бюджету на виплату вихідної допомоги і сплату допомоги при отриманні статусу безробітного. Це буде мати колосальний суспільний резонанс і збільшить соціальну напругу, перш за все у сільській місцевості, де лісгосподарські підприємства є основним роботодавцем і платником податків, місцем офіційного працевлаштування та бюджетоутворюючим підприємством для певної місцевості.

За часи існування незалежної України лісова галузь завжди була прибутковою, самоокупною та соціально-орієнтованою. Після прийняття

Верховною радою України та Кабінетом міністрів України низки рішень, які незавжди лежали в площині національних інтересів, державні лісогосподарські підприємства і галузь в цілому стоїть на межі банкрутства.

3.3 Шляхи удосконалення державного управління лісогосподарським потенціалом

В Україні майже половина лісів є штучно створеними і вимагають постійного догляду.

В той же час, орієнтовно 0,8 млн. гектарів лісів, які перебували в підпорядкуванні колективних господарств, не мають ефективного лісокористувача, розміщені на землях запасу і перебувають у незадовільному стані.

Наряду з лісовим, потребує удосконалення похідна система – ведення мисливського господарства, в частині існування в ньому резервів для збільшення економічного ефекту.

Для досягнення більшої комунікації щодо виявлення правопорушень незаконних рубок, визначення лісових площ, які не мають ефективного користувача та встановлення реального походження заготовленої деревини тощо, є нагальна потреба щодо удосконалення системи інформаційного забезпечення управління лісами, шляхом проведення глобальної інвентаризації лісів та їх моніторингу [9]. Реформування потребує система лісовпорядкування та зобов'язання лісокористувачів в оформленні належних їм земель лісового фонду.

Визначені питання, переважно і призводять до скоєння правопорушень, пов'язаних з незаконними рубками. Також їм сприяють: скрутне соціально-економічне становище; як правило, ліси на землях запасу не охороняються і не контролюються належним чином; неврегульований правовий статус лісових полезахисних смуг, що попередньо знаходилися у власності колективних сільськогосподарських підприємств; наявність пилорам та відсутність дієвого контролю за ними, що створюють потенційні місця для збуду незаконно добутої деревини.

Для ефективної боротьби з подолання протиправних схем у лісовій галузі, потребує запровадження суцільного електронного обліку деревини та проведення продажу деревини в електронній формі.

ВИСНОВКИ

Аналіз процесів, які відбуваються у лісогосподарській галузі свідчить про те, що існує цілий комплекс проблем інституційного, управлінського, економічного, природно екологічного та правового характеру, які перешкоджають її сталому та ефективному функціонуванню.

Зважаючи на об'єм виступу та його предмет, проаналізуємо окремі з них (зокрема, управлінського та правового характеру) та запропонуємо певні шляхи вирішення. Основний матеріал. Беручи до уваги значний суспільний резонанс, системну міжнародну діяльність України [1], в тому числі, й у вказаному напрямі, взяті на себе зобов'язані перед іноземними партнерами тощо, окреслене питання перебуває на особистому контролі вищого керівництва держави, яким вживається ряд кроків щодо, в першу чергу, нормативно-правової регламентації діяльності в сфері лісових відносин [2, 9]. Однак, залишаються проблемні питання, які вимагають подальшого невідкладного реагування. В першу чергу, вказана ситуація обумовлена відсутністю єдиних загальнонаціональних підходів до формування державної політики у сфері лісового господарства. Наразі, основним спеціально створеним суб'єктом, який наділений повноваженнями реалізовувати державну політику у сфері лісового та мисливського господарства є Державне агентство лісових ресурсів України (надалі Держлісагентство). У відповідності до положень чинного законодавства, діяльність вказаного органу спрямовується і координується Міністром аграрної політики та продовольства (надалі МінАПК України) зокрема та Кабінетом Міністрів України (надалі КМ України в цілому).

При цьому, Держлісагентство не в повній мірі наділене повноваженнями, які б дозволи: провести ефективний системний аналіз деревообробної галузі, як сегменту державної економіки; систематизувати джерела надходження доходу внаслідок реалізації деревини; здійснити ґрунтовний аналіз економічних показників роботи деревопереробної галузі в цілому тощо.

Тому, з метою актуалізації проблематики лісової галузі, вважається за доцільне розглянути можливість посилення позицій Держлісагентства безпосередньо в КМ України, наприклад, шляхом делегування права очільнику вказаної державної установи представляти інтереси лісової сфери в Уряді не будучи його членом. Також, досить проблемним залишається питання можливості реалізації консолідованої державної політики у вказані сфері та ефективного ведення лісового господарства в наслідок відсутності єдиного підпорядкування лісокористувачів.

Станом на жовтень 2020р. лише близько 70% лісових масивів на території України є державними та підпорядковуються Держлісагентству. Тому, з метою забезпечення дотримання європейського рівня лісовідновлення, догляду за

лісовими насадженнями, охорони від пожеж, заготівлі та реалізації тощо, вважається за доцільне запровадити обов'язковість виконання для всіх причетних до лісокористування суб'єктів вимог Держлісагентства.

При цьому, необхідно передбачити юридичну відповідальність у разі порушення вказаних норм та правил.

Станом на жовтень 2020р. відсутні затверджені та інтегровані до національного законодавства стратегія та основні засади існування і розвитку лісової галузі, єдина системна, довгострокова програма щодо стратегічних напрямків і підходів розвитку тощо. Один із проектів «Державної стратегії управління лісами України до 2035 року» проходить громадське обговорення [2]. На вдаючись до глибинного аналізу його положень, вважаємо за необхідне відмітити те, що з його змісту є незрозумілими шляхи виконання окреслених завдань та термін їх реалізації, чітко не прописані суб'єкти приведені лісовпорядних робіт в правові рамки тощо. Досить дискусійним є питання необхідності введення мораторію на експорт деревини. Зважаючи на зазначене вище, вважається за доцільне на рівні Кабінету міністрів України ініціювати створення фахової робочої групи з числа експертів у сфері лісової галузі (практики та науковці) для напрацювання основних засад політики у лісогосподарській сфері. При цьому основними напрямками її роботи має стати усунення існуючих правових колізій шляхом оптимізації чинного національного законодавства та формування пропозицій по оптимізації лісової галузі в межах ідеї системних змін лісового господарства. Висновки та пропозиції. У разі не своєчасного вирішення окреслених та інших проблемних питань розвитку лісогосподарської галузі, за свідченням фахівців, можливе настання ряду негативних наслідків. Зокрема, отримання значних збитків відповідними суб'єктами, внаслідок неможливості отримання прибутку на землях з нестиглими (молодими) насадженнями та в заказниках регіонального і місцевого значення, інших об'єктах природно-заповідного фонду, у зв'язку з обмеження та/або заборонаю ведення лісового господарства; занепад державних підприємств у зв'язку з недоотриманням запланованого прибутку, унеможливленням модернізації та підтриманням в належному стані деревозаготівельної і деревооброблюючої техніки, адміністративних будівель та інших основних засобів; підвищення ціни на деревину, що реалізовується на ринку і, як наслідок, зменшення попиту та поступового зупинення їх функціонування; зменшення розміру оплати праці з поступовим звільненням працівників тощо.

ЛІТЕРАТУРА

1. Відкритий ліс. URL: <http://openforest.org.ua>.
2. Державна стратегія управління лісами України до 2035 року. URL: <https://mepr.gov.ua/news/36108.html>.
3. Екологія, право, людина. Шутяк С, юрисконсульт ЕПЛ, Мелень-Забрамна О., керівник юридичного відділу ЕПЛ. URL: <http://epl.org.ua/environment/pravovyi-analiz-zakonodavstva-i-ake-vrehulovuie-poriadok-provedennia-rubok-u-lisakh-u-tomu-chysli-na-terytoriiakh-pzf-natsionalni-ta-mizhnarodni-aspekty>.
4. Економіна безпека. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki>.
5. Енциклопедія сучасної України. Лавриненко С.І. URL: <http://esu.com.ua>
6. Закон України «Про оцінку впливу на довкілля». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2059-19#Text>.
7. Закону України «Про національну безпеку України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/>.
8. Закону України «Про Службу безпеки України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-12>.
9. Зеленський підписав закон про інвентаризацію лісів в Україні. URL: <https://www.epravda.com.ua/news/2020/06/23/662150/>.
10. Інформаційний ресурс -Житомирське обласне управління лісового та мисливського господарства України. URL: <https://zt-lis.gov.ua/golovna.html>.
11. Конституція України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>.
12. Кримінальний кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>.
13. Лісовий кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3852-12#Text>.
14. Лісовпорядкування. URL: https://protocol.ua/ru/lisoviy_kodeks_ukraini_vid_21_01_1994_3852_xii_stattya_45.
15. Лісовпорядкування. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/>.
16. Постанова від 21 грудня 2005 р. N 1260 Про затвердження Тимчасового порядку видачі сертифіката про походження лісоматеріалів та виготовлених з них пиломатеріалів для здійснення експортних операцій. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1260-2005>.
17. Постанова Про затвердження Положення про Державне агентство лісових ресурсів України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/521-2014-%D0%BF#Text>.
18. Постанова Про затвердження Порядку поділу лісів на категорії та виділення особливо захисних лісових ділянок. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/733-2007-%D0%BF#Text>.
19. Сайт Служби безпеки України. Новини. URL: <https://ssu.gov.ua/>.

20. Стаття 252. Рентна плата за користування надрами для видобування корисних копалин. URL: <https://www.profiwins.com.ua/uk/legislation/kodeks/1358.html>.

21. Удосконалення нормативної бази обліку лісів і земель: розробка пропозицій щодо удосконалення системи ведення державного лісового кадастру. В. Ф. Сторожук. URL: http://dklg.kmu.gov.ua/forest/control/uk/publish/article?art_id=129179&cat_id=81209.

22. Черниш Р.Ф., Корчемний П.С. Окремі загрози сталого функціонування лісогосподарської галузі Житомирської області. *Проблеми ведення та експлуатації лісових і мисливських ресурсів*: матеріали II Всеукраїнської науково-практичної конференції присвяченої пам'яті професора А.І. Гузія. (Житомир. 25 вересня 2020 р.) Житомир. 2020. С. 33-35.